

УДК 351.743 (477)

Сердюк А.М.,
ад'юнкт докторантури та ад'юнктури
Харківського національного
університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ПАТРУЛЬНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ ЗІ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ МВС УКРАЇНИ

В статті проаналізовано позиції вчених щодо розуміння взаємодії структурних підрозділів МВС України та патрульної служби МВС України зокрема. У свою чергу, автором надано власну позицію щодо розуміння взаємодії патрульної служби МВС України зі структурними підрозділами МВС України щодо підтримання публічної безпеки і порядку в країні. На підставі нормативно-правових актів, які регламентують взаємодію патрульної служби МВС України зі структурними підрозділами запропоновано внести відповідні зміни до відомчого нормативного акту, в частині закріплення основних форм взаємодії патрульної служби МВС України.

Ключові слова: Національна поліція, патрульна служба МВС України, взаємодія, партнерство, прозорість, рівень довіри.

В статье проанализированы позиции учёных о понимании

взаимодействия структурных подразделений МВД Украины и патрульной службы МВД Украины в частности. В свою очередь, автором предоставлено свою позицию относительно понимания взаимодействия патрульной службы МВД Украины со структурными подразделениями МВД Украины по поддержанию общественной безопасности и порядка в стране. На основании нормативно-правовых актов, регламентирующих взаимодействие патрульной службы МВД Украины со структурными подразделениями предложено внести соответствующие изменения в ведомственный нормативный акт, в части закрепления основных форм взаимодействия патрульной службы МВД Украины.

Ключевые слова: Национальная полиция, патрульная служба МВД Украины, взаимодействие, партнёрство, прозрачность, уровень доверия.

The article analyzes the position of scientists in understanding the interaction of structural subdivisions of the Interior Ministry of Ukraine and patrol MIA of Ukraine in particular. In turn, given the author's own position on the understanding of the interaction patrol Affairs of Ukraine with the structural units of the Interior Ministry of Ukraine on maintaining public security and order in the country. Based on the regulations that govern the interaction of patrol Affairs of Ukraine with the structural units proposed to amend the ministerial regulation, in terms of consolidating the basic forms of interaction patrol MIA of Ukraine.

Keywords: National police patrol the Interior Ministry of Ukraine, cooperation, partnership, transparency and trust.

Постановка проблеми. Враховуючи норми і стандарти Ради Європи, а також конституційні положення стосовно забезпечення реалізації принципу верховенства права у процесі розбудови суверенної демократичної держави перед Україною виникла нагальна потреба приведення українського законодавства у відповідність із Європейськими стандартами, зокрема, і в частині реформування органів внутрішніх справ України. В умовах сьогодення відбувається побудова нової ланки органів внутрішніх справ – функціонування патрульної

служби МВС України, і саме на засадах принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. У зв'язку з цим діяльність патрульної служби МВС України повинна будувати свою діяльність на партнерських відносинах з населенням та нормативно визначених формах взаємодії зі структурними підрозділами МВС України.

Аналіз дослідження даної проблеми. Науково-теоретичне підґрунтя наукової статті склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців з адміністративного права та процесу, теорії держави і права, конституційного права, інших галузевих правових наук, зокрема: В. Б. Авер'янова, О. П. Альохіна, О. М. Бандурки, Д. М. Бахраха, О. І. Безпалової, Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, О. В. Джафарової, О. Ю. Дрозда, С. В. Ківалова, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. М. Клюєва, О. В. Кузьменко, А. М. Куліша, О. М. Музичука, О. П. Рябченко, А. О. Селіванова, Ю. А. Тихомирова, М. М. Тищенко, С. О. Шатрави та ін.

Таким чином, наявність практичних правових питань у процесі створення Національної поліції України, обумовлює необхідність визначення адміністративно-правових засад взаємодії патрульної служби МВС України зі структурним підрозділами останньої.

Виклад основного матеріалу. Звернення до європейського досвіду діяльності патрульної поліції надає можливість виокремити особливості системи взаємодії патрульної поліції з населенням, чого і повинно бути досягнуто в діяльності Національної поліції України, та патрульної служби МВС України зокрема: 1) децентралізований характер ініціатив по взаємодії з населенням; 2) різні джерела фінансування програм; 3) місцеві стратегії протидії злочинності мають відповідати вимогам систем SMART (бути конкретними, вимірюваними, досяжними, реалістичними та вкладатись у конкретні часові межі); 4) спрямованість програм на розв'язання конкретних проблем й одночасну їх інтегрованість у загальну політику попередження злочинності; 5) чітка визначеність категорій населення, на які спрямовані програми, та врахування

їхніх особливостей розвитку та потреб; 6) залучення волонтерів до втілення профілактичних програм; 7) розробка і впровадження програм попередження злочинності на підставі наявних наукових досліджень; 8) віктимологічне спрямування програм попередження злочинності; 9) функціонування у поліцейських органах підрозділу або окремого працівника, який відповідає за організацію та проведення роботи по взаємодії поліції з населенням [1, с. 12]. В даному випадку зазначені особливості взаємодії патрульної поліції європейських країн з відповідними інституціями є тією метою, яка повинна бути досягнута в діяльності патрульної служби МВС України.

Враховуючи викладене постає необхідним розглянути науковий доробок вчених-адміністративістів, які звертали увагу на питання взаємодії підрозділів МВС України.

Так, С. С. Єсімов доводить, що від правильної організації взаємодії патрульної служби та територіальних органів внутрішніх справ значною мірою залежить ефективність роботи правоохоронних органів в цілому, що вимагає розвитку методів координації, організації та планування взаємодії між різними організаційно-штатними структурними елементами патрульної служби органів внутрішніх справ з охорони громадського порядку. Крім того, С. С. Єсімов виокремлює основні ознаки взаємодії підрозділів патрульної служби з територіальними органами внутрішніх справ з охорони громадського порядку: цілеспрямований, уособлений та самостійний характер; об'єктивно необхідний для здійснення процесу регулювання; реалізується певними методами; характеризує зміст діяльності щодо забезпечення охорони громадського порядку та охоплює: системність (зовнішню та внутрішню), об'єктивність (функції конкретних підрозділів і виконавців), стадії процесу регулювання (вироблення та прийняття управлінських рішень, планування, організація, координація, коригування, стимулювання облік, і контроль), стадії інформаційного процесу (збір, обробка, аналіз інформації; обмін повідомленнями; прогнозування), характер завдань (загальні, спеціальні, допоміжні), структурний підхід (основні, забезпечувальні, загального керівництва) [2].

Слушною є наукова праця В. І. Ратушняка, який визначає основні ознаки взаємодії підрозділів громадської безпеки МВС України між собою та іншими суб'єктами правоохоронної діяльності, а саме: узгодження дій суб'єктів за метою, часом, місцем проведення і програмою; наявність не менше двох суб'єктів; кожен із взаємодіючих суб'єктів діє в межах визначених повноважень; єдина мета щодо виконання спільних завдань; має власну нормативно-правову базу; спрямована на охорону громадського порядку та громадської безпеки, захист прав, свобод, законних інтересів і забезпечення безпеки громадян, запобігання правопорушенням та їх припинення [3, с. 9-10]. В той же час, В. І. Ратушняк виокремлює основні форми зазначеної взаємодії: проведення спільних засідань, оперативних нарад керівників; розробка та реалізація спільних планів, програм; видання спільних відомчих нормативних актів; створення спільних робочих груп; надання практичної допомоги; спільна підготовка та подання пропозицій про заходи щодо поліпшення криміногенної ситуації; взаємне інформування; спільне патрулювання тощо [3, с. 10].

В. В. Писаренко, досліджуючи взаємодію ДСБЕЗ МВС України з правоохоронними органами щодо протидії правопорушенням у сфері економіки, дійшов висновку, що остання здійснюється у внутрішній (в рамках органів та підрозділів МВС України) та зовнішній діяльності (правоохоронні органи, які мають повноваження як основні, так і додаткові щодо забезпечення економічної безпеки держави та мають законодавчо закріплений статус в якості правоохоронних). На думку В. В. Писаренко, залежно від напрямків діяльності ДСБЕЗ МВС України виділено види взаємодії з правоохоронними та контролюючими органами, а саме: 1) взаємодія щодо боротьби зі злочинами у сфері земельних відносин, приватизації, інфраструктури та в зовнішньоекономічній діяльності; 2) взаємодія у сфері боротьби зі злочинами в базових галузях економіки та на споживчому ринку; 3) взаємодія у сфері боротьби зі злочинами в бюджетній та кредитно-фінансовій сфері; 4) взаємодія у сфері незаконного посягання на фінансові ресурси та майнові права власників [4, с. 151–152].

У свою чергу Р. Г. Беляков у своїй науковій статті звертає увагу, що під взаємодією Управління боротьби з кіберзлочинністю МВС України з іншими суб'єктами формування та реалізації державної політики щодо боротьби з кіберзлочинністю необхідно розуміти врегульовану адміністративно-процесуальними нормами, цілеспрямовану, системну, погоджену за часом та місцем діяльність, самостійних в організаційному відношенні суб'єктів, направлених на моніторинг, обмін та координацію діяльності останніх з метою забезпечення інформаційної та економічної безпеки, захисту прав і свобод людини та громадянина, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань [5, с. 88]. Слушним є те, що Р. Г. Беляков виокремлює рівні та види взаємодії зазначеного підрозділу МВС України. Так, взаємодія УБК МВС України з правоохоронними органами відбувається на наступних рівнях: 1) внутрішньовідомчому (з іншими оперативними підрозділами кримінальної міліції, науково-дослідними експертно-криміналістичними центрами та слідчими підрозділами); 2) внутрішньодержавному (з органами і підрозділами Служби безпеки України, Державної прикордонної служби, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями різних форм власності у сфері боротьби з кіберзлочинністю); 3) міжнародному (з правоохоронними органами інших країн) [6, 125–126].

В той же час, наголошується на існуванні наступних видів взаємодії УБК МВС України з іншими правоохоронними органами: 1) інформаційна взаємодія; 2) тактична взаємодія; 3) науково-методологічна [6, с. 131].

Отже, на підставі викладених позицій вчених, під взаємодією патрульної служби МВС України зі структурними підрозділами МВС України слід розуміти необхідну спільну діяльність, що здійснюється на основі законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів у конкретних організаційних формах, узгоджену за метою, місцем та часом і спрямовану на забезпечення якісного й ефективного виконання покладених на них завдань щодо забезпечення публічної безпеки і порядку.

З метою з'ясування адміністративно-правових засад взаємодії патрульної служби МВС України зі структурними підрозділами МВС України вважаємо за необхідне звернутись до Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII [7].

Отже, поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів. Крім того, діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

Варто наголосити на тому, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. В даному випадку, на рівні закону закріплюється саме відповідальність поліції перед населенням за стан діяльності останньої на певній території. У свою чергу, керівники територіальних органів поліції повинні не менше одного разу на два місяці проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування на рівнях областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. На таких зустрічах обговорюється діяльність поліції, визначаються поточні проблеми та обираються найефективніші способи їх вирішення. Керівники територіальних органів поліції з метою підвищення авторитету та довіри населення до поліції систематично інформують громадськість про стан правопорядку, заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень [7].

Отже, прозорість та підзвітність забезпечуються партнерськими відносинами поліції з громадськістю. Заходи із забезпечення прозорості та діалогу включають в себе розповсюдження серед представників громадськості звітів про стан злочинності та про діяльність поліції, створення форумів для відкритого обговорення проблем злочинності та безпеки, а також введення форм роботи поліції, які ґрунтуються на взаємодії з громадянами. При цьому, створенню довірливих

відносин більше сприяють піші патрулі патрульної служби МВС України, ніж патрулі на автомобілях.

В той же час реагуванням на загострені конфліктні ситуації має займатися патрульна служба, для чого важливою є її належна взаємодія з іншими підрозділами МВС України.

Крім того, поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проектів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань. Тому, співпраця між поліцією та громадськістю повинна бути спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення такої діяльності [7].

Отже, Законом України «Про Національну поліцію» закріплюються відповідні форми взаємодії поліції з органами правопорядку, органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування та населенням, що у свою чергу повинна дотримуватися патрульна служба МВС України.

В той же час, окремим розділом наказу МВС України від 02.07.2015 № 796 «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» [8] регламентовано взаємодію патрульної служби МВС України із суспільством, іншими органами, службами і підрозділами. Така взаємодія спрямована на вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням громадського порядку і безпеки, запобігання вчиненню правопорушень, зниження рівня злочинності.

Варто підкреслити, що в наказі МВС України від 02.07.2015 № 796 «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» [8] проголошується, що діяльність патрульної служби здійснюється на засадах партнерства з фізичними та юридичними особами та організаціями з метою вирішення проблем та підвищення довіри до органів МВС.

Враховуючи закріплені положення щодо взаємодії патрульної служби МВС України, вважаємо за необхідне запропонувати доцільність внесення відповідних змін до наказу МВС України від 02.07.2015 № 796 [8] в частині закріплення

відповідних форм взаємодії зазначеної служби з іншими підрозділами МВС України.

У зв'язку з цим, розділ IV «Взаємодія із суспільством, іншими органами, службами і підрозділами» наказу МВС України від 02.07.2015 № 796 «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» [8] було б доцільно доповнити пунктом 3 такого змісту:

«3. Основними формами взаємодії патрульної служби МВС України є:

– несення служби з охорони публічного порядку в системі єдиної дислокації;

– взаємний обмін інформацією про стан оперативної обстановки зі структурними підрозділами органів внутрішніх справ, насамперед з оперативними службами, дільничними інспекторами;

– участь у проведенні спільних інструктажів;

– проведення спільних навчально-тренувальних і практичних занять;

– узгодження порядку несення служби, у тому числі під час проведення масових заходів, а також операцій із затримання злочинців;

– взаємодія, у межах компетенції, з іншими правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування».

Висновки. В цілому слід констатувати, що сфера взаємодії патрульної служби МВС України зі структурними підрозділами МВС України та громадськістю при виконанні профілактичної роботи має складну систему, функціонування якої пов'язане із захистом особи і держави від протиправних посягань, а також передбачає підтримання публічної безпеки і порядку, захист об'єктів незалежно від форм власності; попередження адміністративних правопорушень процесуальними засобами; забезпечення дотримання правил перебування в Україні іноземців і осіб без громадянства тощо.

Література:

1. Гаврилюк Т. Д. Адміністративно-правові засади співпраці міліції (поліції) з населенням : європейський досвід : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Т. Д. Гаврилюк. – К., 2011. – 19 с.

2. Єсімов С. С. Організація діяльності патрульної служби на залізничному транспорті (адміністративно-правові засади) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С. С. Єсімов. – К., 2008. – 19 с.

3. Ратушняк В. І. Адміністративно-правові засади управління міліцією громадської безпеки в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В. І. Ратушняк. – Х., 2013. – 19 с.

4. Писаренко В. В. Адміністративно-правові засади діяльності Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Писаренко В'ячеслав Вікторович. – Запоріжжя, 2012. – 199 с.

5. Беляков Р. Г. Взаємодія Управління боротьби з кіберзлочинністю МВС України з іншими правоохоронними органами : питання сьогодення / Р. Г. Беляков // Право і Безпека. – 2014. – № 4 (55). – С. 85–88.

6. Беляков Р. Г. Адміністративно-правові засади діяльності Управління боротьби з кіберзлочинністю МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Беляков Руслан Геннадійович. – Херсон, 2015. – 198 с.

7. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – ст. 379.

8. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : наказ МВС України від 02.07.2015 № 796 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15>